dr hab. Ewa Kujawska-Lis, prof. UWM
Instytut Literaturoznawstwa
UWM Olsztyn

Opinia o pracy doktorskiej mgr. Michała Urbanowicza

Pan mgr Michał Urbanowicz jest studentem studiów doktoranckich w dyscyplinie literaturoznawstwo na Wydziale Humanistycznym na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie. Pod moim kierunkiem oraz kierunkiem promotora pomocniczego, dr Anny Krawczyk-Łaskarzewskiej, przygotował dysertację doktorską w języku angielskim zatytułowaną ***British Spy Fiction in the Changing World: The Genre and Its Hybridity in a Diachronic Perspective*** (*Brytyjska fikcja szpiegowska w zmieniającym się świecie: gatunek i jego hybrydyczność w perspektywie diachronicznej*), którą przedkłada Radzie Dyscypliny Literaturoznawstwo.

Praca ta jest wartościowym merytorycznie, ciekawym i oryginalnym projektem naukowym. Co prawda twórczość szpiegowska jest przedmiotem wielu badań, jednak są one często nieprecyzyjne (mieszając teksty literackie z wersjami filmowymi, jak ma to miejsce w przypadku serii o Jamesie Bondzie) lub koncentrują się na innych zagadnieniach niż te, podjęte przez Pana Urbanowicza. Celem jego rozprawy jest przeanalizowanie, na przykładzie wybranych utworów należących do brytyjskiej fikcji szpiegowskiej, czy i w jakim stopniu możliwe jest ustalenie spójnego zestawu cech gatunkowych charakterystycznych dla tej twórczości w oparciu, o które może ona być klasyfikowana jako osobny gatunek. Doktorant zakłada jego hybrydyczność, gdyż powieść szpiegowska wykorzystuje elementy charakterystyczne dla innych gatunków, np. romansu, powieści młodzieżowej, powieści detektywistycznej, thrillera itp. W badaniu przyjęto perspektywę diachroniczną, gdyż problematyka poruszana w powieściach szpiegowskich często odnosi się do faktycznych wydarzeń historycznych i politycznych. Celem badań jest sprawdzenie, czy i w jaki sposób zmieniająca się rzeczywistość pozatekstowa utworów wpłynęła/wpływa na powstawanie i modyfikacje konwencji gatunkowych.

Przeprowadzone analizy wskazują na rzetelny warsztat literaturoznawczy oraz rozległą wiedzę historyczną doktoranta. Jego umiejętności badawcze rozwijały się podczas trwania studiów doktoranckich, w trakcie prac w studenckim kole naukowym oraz podczas kolejnych faz realizacji projektu badawczego. Pan Urbanowicz udowodnił umiejętność selekcji materiału badawczego na potrzeby swojej pracy, trafnego sformułowania problemów badawczych, wykraczających poza prowadzone dotychczas badania, i wyciągania trafnych wniosków. Praca oparta jest na niezwykle rozbudowanej kwerendzie (bibliografia liczy ponad 40 stron) oraz krytycznej analizie dostępnych źródeł literaturoznawczych i historycznych. Analizy

szczegółowe obejmują sześć powieści: *Kim* Rudyarda Kiplinga (1900), *The Riddle of the Sands* Erskine'a Childersa (1903), *Behind the Throne* Williama LeQueuxa (1905), *The Secret Agent* Josepha Conrada (1907), Casino Royale Iana Fleminga (1953) i *The Spy Who Came in from the Cold* Johna le Carré (1963), które stanowią adekwatny materiał do założeń badawczych pracy.

Opiniowana praca składa się z trzech rozdziałów merytorycznych, poprzedzonych wstępem, w którym sformułowano zadania badawcze. Rozdział pierwszy jest rozdziałem teoretyczno-analitycznym, a jego celem jest umieszczenie twórczości szpiegowskiej na tle innych gatunków. W rozdziale tym wprowadzone są zasadnicze dla pracy pojęcia: gatunek i jego hybrydyczność, omówiona jest twórczość szpiegowska jako *factopiction* i zaproponowana jest modyfikacja klasyfikacji Charlesa Derry'ego, odnoszącej się do gatunków filmów kryminalnych. Zaadaptowana na potrzeby pracy typologia wskazuje na dojrzałe podejście doktoranta do pracy badawczej i umiejętność adaptowania narzędzi metodologicznych do potrzeb własnego projektu. Kolejne dwa rozdziały mają charakter analityczny. W rozdziale drugim mgr Urbanowicz analizuje cztery powieści, które uznawane są za prekursorskie dla omawianego gatunku. Wskazują ona na różnorodność powieści z początku XX wieku, na podstawie których ukonstytuował się gatunek. Ponadto ilustrują zasadniczy podział na podgatunek sensacyjny i realistyczny w ramach powieści szpiegowskiej. Podział ten uwidacznia się szczególnie w odniesieniu do twórczości Fleminga i le Carré, stanowiących przedmiot badań w rozdziale trzecim, poświęconym powieściom z okresu Zimnej Wojny. Wszystkie analizy są niezwykle rzetelnie przeprowadzone, wskazują na bardzo dobrą znajomość historii i umiejętność wskazania relacji między światem wewnątrztekstowym a rzeczywistością pozatekstową.

Mgr Michał Urbanowicz udowodnił, że opanował warsztat badań literaturoznawczych. Wykazał się niezwykłą dociekliwością badawczą, dążeniem do uporządkowania rozproszonego materiału krytycznego oraz umiejętnością samodzielnego stawiania i rozwiązywania problemów badawczych. Jego rozprawa doktorska została napisana bardzo dobrą angielszczyzną, jest logicznie skonstruowana, analizy przedstawione są w sposób przejrzysty i uporządkowany. Praca stanowi znaczący wkład w stanu badań nad twórczością szpiegowską.

W mojej opinii przedłożona Radzie Naukowej Dyscypliny Literaturoznawstwo praca Pana Michała Urbanowicza ***British Spy Fiction in the Changing World: The Genre and Its Hybridity in a Diachronic Perspective*** (*Brytyjska fikcja szpiegowska w zmieniającym się świecie: gatunek i jego hybrydyczność w perspektywie diachronicznej*) spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim i jest gotowa do przedłożenia Recenzentom. Wnoszę zatem o dopuszczenie mgr. Michała Urbanowicza do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Olsztyn, 19 czerwca 2023 r. dr hab. Ewa Kujawska-Lis, prof. UWM